

Спогади про брата

М. А. Лазаренко — випускник геологічного факультету Львівського державного університету ім. Івана Франка, 1959 р.

Михайло Андрійович Лазаренко народився 5 березня 1937 р. у м. Києві. Наші матері — рідні сестри, тому спілкування між нашими родинами, в тому числі між дітьми, було тісним і постійним. Цьому сприяло також місцезнаходження наших квартир. Наша родина мешкала в першому номері по вул. Тарасівській, а родина Михайла на вул. Микільсько-Ботанічній. Це зовсім близько. За віком ми з Михайлом майже однакові, до війни були зовсім малими, і цей час я погано пам'ятаю. А вже після війни ми проводили доволі багато часу разом, переважно влітку, під час шкільних канікул. Дід і баба Михайла, з боку батька, жили на Караваєвих Дачах, мали там хату. Тоді це було справжнє село. Туди нас обох відвозили, щоб ми могли трохи відпочити від міста. Втім невдовзі цей відпочинок обірвався, бо батька Михайла, Андрія Созонтовича Лазаренка, перевели на

роботу до Львова у організований там філіал Академії наук України. Але ми і за час львівського періоду життя Михайла кожного літа відпочивали разом, в усякому разі, поки вчилися у школі. Цим місцем був Канів. Мої батьки разом зі мною мешкали в Канівському заповіднику, зазвичай в серпні, коли там уже закінчувалась студентська практика. А Михайло з матір'ю наймали житло в Монастирку, такому собі невеликому селищі між заповідником і Каневом. Увесь час наші родини проводили разом. Особливо цікавими були екскурсії з моїм батьком, Дмитром Костьовичем Зеровим. Біолог за фахом, він розповідав багато цікавого про канівську природу. Зокрема, в яру, що називається Маланчин потік, він показував рештки викопних молюсків — белемнітів, що мали скелет з кремнію. Знаходили ми там зуби викопних акул і рештки також викопних молюсків — амонітів. Останні мали вигляд чималих брил із скам'янілого піщанику.

Михайло із захопленням сприймав ці знахідки, а мій батько казав, якою цікавою є робота палеонтолога. Може, ці екскурсії і сприяли подальшому вибору Михайла, а саме цікавість до геології.

Доля розпорядилась так, що по закінченні Львівського університету Михайло повернувся до рідного Києва. Це було зумовлено тим, що до Києва приїхав його вчитель і науковий керівник — Серафим Іванович Субботін. Саме Серафим Іванович запропонував Михайлові вступати в аспірантуру, а в подальшому — працювати в Інституті геофізики.

Тепер ми знову жили в одному місті і могли часто бачитись, тим більше, що перший час Михайло жив у нас. Наша дружба була настільки близькою, що, коли у мене мала народитися дитина, Михайло разом з моїм чоловіком, Едуардом Олександровичем Любимовим, всю ніч вартував під пологовим будинком, аж поки моя донечка не з'явилася на світ. Своїх дітей Михайло не мав, але він з ніжністю ставився до моїх і сина, і доньки.

Михайло був дуже доброю людиною. Попри доволі емоційний і бурхливий характер, він завжди йшов людям назустріч і дуже багатом допомагав.

Наші стосунки особливо теплими були в останні роки, коли ми вже постаріли і з вершини

свого віку оцінювали життя. Хочу сказати, що з Михайлом можна було порадитись з будь-якого питання. Він багато знав, мав чудову пам'ять, цікавився не тільки своїм науковим напрямом, а й суміжними науками. Я не раз із здивуванням чула, як він говорив про різні біологічні і навіть медичні проблеми. Він дуже добре знав англій-

ську мову, читав по пам'яті англійською «Пісню про Гайавату». І не тільки це. Він цікавився всіма сучасними проблемами з фізики, астрономії, біології і навіть комп'ютерної техніки.

Михайло був яскравою людиною, і я певна, що пам'ять про нього залишиться в усіх, хто його знав.

М. Д. Зерова